

MEDNARODNA SREČANJA

8th IFLA INTERLENDING & DOCUMENT SUPPLY INTERNATIONAL (ILDS) CONFERENCE

National Library of Australia, Canberra,
Australia, 28.-31. oktober 2003

Poročilo o udeležbi na mednarodni konferenci (1)

V času od 28. do 31. oktobra je v Canberri v Avstraliji potekala osma mednarodna konferenca o medknjižnični izposoji in dobavi dokumentov.

Konferenca se vrši pod pokroviteljstvom Sekcije IFLA za dobavo dokumentov in medknjižnično izposajo vsaki dve leti in je vsakič v drugem kraju, kar je v skladu z nalogami in cilji sekcije, da z informacijami in izobraževanjem svojih članov širi in izboljšuje izmenjavo dokumentov. Centralna tehniška knjižnica je dvakrat, leta 1993 v Budimpešti in 2001 v Ljubljani aktivno sodelovala na konferenci in predstavila slovenski model sodelovanja knjižnic v medknjižnični izposoji ter njihovo povezovanje s knjižnicami in drugimi dobavitelji dokumentov v tujini ter posredovala, da je bila sedma konferenca leta 2001, ki jo je uspešno organizirala Narodna in univerzitetna knjižnica, v Ljubljani. Tako je bilo na konferenci v Canberri prijetno slišati kolege, da je bila konferenca v Ljubljani uspešna in da se radi spominjajo obiska v Sloveniji.

Letošnjo konferenco je organizirala Nacionalna knjižnica Avstralije. Prišlo je okoli 280 delegatov (številčna udeležba je presenetila organizatorja, saj so pričakovali okoli 180 udeležencev). Največ udeležencev je bilo iz Avstralije

in Nove Zelandije, Evropskih držav, precej tudi iz Združenih držav Amerike in Kanade ter Afrike in Azije.

Namen mednarodnih konferenc je izmenjati izkušnje, ideje, najti nove učinkovitejše poti za vsakdanje delo in srečati stare prijatelje, kakor tudi najti nove. Poznavanje virov, različnih možnosti naročanja in posredovanja dokumentov, različnih plačilnih možnosti ter znanstva s kolegi knjižničarji iz tujine so pri delu v medknjižnični izposoji in posredovanju dokumentov precejšnega pomena.

Program je obsegal devet sklopov predavanj, v okviru katerih se je zvrstilo okoli trideset referatov. Tematika večine se je nanašala na merjenje učinkovitosti v dejavnosti, oblikovanju portalov ter orodij za medknjižnično izposajo in dobavo dokumentov ob podpori standardov: Z39.50 - iskanje informacij, Z 39,83 - vodenje izposoje, ISO 10161 - medknjižnična izposoja, X.500/LDAP dostop do imenika, IPIG Profile - za medknjižnično izposajo, NCIP protokol - za direktno konzorzijsko izposajo in izposajo/medknjižnično izposajo itd. ter na problematiko avtorskih pravic v času informacijske družbe.

Uvodno predavanje je imela vodilna strokovnjakinja s področja medknjižnične izposoje in posredovanja oz. izmenjave dokumentov Mary Jackson (Association of Research Libraries, ZDA), ki je predsedovala tudi Stalnemu komiteju IFLA za medknjižnično izposajo in dobavo dokumentov pod naslovom »Future of Interlending«. V referatu je pravzaprav zajeta tematika vseh sklopov za obdobje naslednjih petih let do leta 2008.

Smernice, ki jih bo potrebno upoštevati in bodo vplivale na procese in načine dela v medknjižnični izposoji:

1. Pričakovanja uporabnikov glede hitrosti dobave člankov in knjig so

- zaradi neposrednega dostopa do elektronskih polnih besedil vedno večja. Običajno želijo prejeti članek še isti dan, knjigo bi tudi najraje imeli posredovano po elektronski poti, po možnosti v celotnem obsegu. Vedno več je takih uporabnikov, ki želijo, da se jim gradivo posreduje na njihov služben ali domač naslov in ne več v knjižnico, oziroma najraje na osebni računanik.
2. Za učinkovito posredovanje dokumentov je pomembno, da knjižnice uporablja elektronsko programsko opremo, ki temelji na ISO ILL protokolu za vodenje naročil v medknjižnični izposoji, ali podoben sistem, ki podpira izmenjavo podatkov (naročil, obvestil, ipd.).
  3. Potrebno je omogočiti uporabniku, da naroča gradivo neposredno preko kataloga pri potencialnih dobaviteljih (danes je večina naročil v medknjižnični izposoji poslanih še posredno). Za ta način dobave dokumenta se vse bolj uporablja izraz neposredna konzorcijska izposoja, ker je ves postopek bližji običajni izposoji kot medknjižnični izposoji. V letu 2002 je bil namreč sprejet NISO Circulation Interchange Protocol ali NCIP. Standard določa skupek sporočil, ki omogoča dvema aplikacijama za izposajo izmenjavo informacij o gradivu, uporabnikih in posrednikih. Po tej poti je dobava hitrejša, večina takih zahtevkov je pozitivno rešena in nižji so stroški posredovanja.
  4. Dostop do elektronskih besedil člankov nedvomno vpliva na število zahtevkov v medknjižnični izposoji, vendar ne v takem obsegu, kot so predvidevale napovedi. Veliko knjižnic prav v tem letu obnavlja svoje naročniške pakete pri založnikih, ki bodo zaradi visokih cen precej manjši. Izpad namerava večina knjižnic nadomestiti s pomočjo medknjižnične izposoje.
  5. Avtorske pravice in licence povzročajo knjižničarjem precej dodatnega dela in omejujejo dejavnost, kajti zakoni o avtorskih pravicah postajajo vedno bolj naklonjeni nosilcem pravic kot ohranitvi sedanjega usklajenega ravnovesja med lastniki in uporabniki avtorsko zaščitenih gradiv. Licence običajno omejujejo knjižnice, da bi lahko posredovale članek po elektronski poti ali celo po faksu. Komercialnim dobaviteljem dokumentov, ki so nosilci avtorskih pravic je pred kratkim uspelo, da je nemški dobavitelj dokumentov SUBITO moral 20. Septembra 2003 prenehati sodelovati z naročniki zunaj Nemčije, Avstrije in Švice.
  6. Vedno več se govori o implementaciji portalov, ki omogočajo uporabnikom dostop do spletnih in ne spletnih virov, do meta podatkov in dokumentov ne glede na obliko ali vmesnik. Vseh prednosti portalov danes še niti ne poznamo. Ena od ključnih prednosti iskanja v okviru portala je, da poteka hkrati po katalogu in spletni strani in je tako pridobljena informacija bolj točna, še posebej je to pomembno za tiste elektronske revije, ki niso katalogizirane in so morda naštetje le v seznamu elektronskih revij knjižnice.
  7. Obširnejši linijski katalog bi lahko nadomestil portal, čeravno danes prevladuje mnenje, da bo le-ta eden od virov, ki ga bo moč najti preko portala. OCLC npr. razširja WorldCat, pri katalogiziranju je dodano polje 856 za dodatne vsebine kot so: naslovne platnice, kazalo, izvlečki in zabeležke avtorjev. OCLC-jev WorldCat naj bi vseboval tudi druge nove oblike informacij in povezave na digitalne vire muzejev in arhivov. Tudi mnogo knjižnic že dodaja v svoje on-line kataloge naslovnice knjig, knjižne preglede in novosti, povezave na različne vsebine in Amazon.com z željo, da

nudijo koristen in sodoben servis svojim uporabnikom.

8. Gradnja zbirke in zagotavljanje dostopa do gradiva je danes bistveno zahtevnejša. Glede na to, da so cene knjig visoke in si večina knjižnic lahko privošči le gradivo, ki podpira učni načrt oziroma predmetnik šole ipd., je vedno bolj medknjižnična služba tista, ki pomaga nadomestiti skromnejši razvoj zbirk. Službe medknjižnične izposoje tudi vse več kupujejo, ne samo posojajo in izposojajo. Tako se vse bolj briše ločnica med zadolžitvami bibliografa in knjižničarja v medknjižnični izposoji.
9. Tehniški standardi, delujejo sicer neopazno tako za večino knjižničarjev in za uporabnike knjižnic. Omogočajo infrastrukturo za kreiranje zapisov, iskanje v oddaljenih katalogih in izmenjavo naročil v medknjižni izposoji.

Za avtomatizirane sisteme vodenja naročil v medknjižnični izposoji so pomembni naslednji štiri standardi:

ISO ILL protokol, mednarodni standard, ki omogoča, da dve različni programske opreme za medknjižnično izposajo izmenjata sporočila o medknjižnični transakciji. Standard podpira posreden medknjižnični proces in ne omogoča neposrednega naročanja za uporabnike. V pripravi je že tretja izdaja standarda in vedno več je orodij za medknjižnično izposajo, ki delujejo v skladu s tem standardom, zlasti se je njegova uporaba razširila v zadnjih dveh letih.

NISO Circulation Interchange Protokol, Z39,83, ureja komunikacijo med dvema aplikacijama za izposajo ali pa med knjižnično aplikacijo za izposajo in aplikacijo za medknjižnično izposajo in dobavo dokumentov. Standard daje možnost, da se posredno medknjižnično naročilo zabeleži kot

izposoja tudi v knjižnični aplikaciji za izposajo.

Tretji tehniški standard, Inicijativa odprtega dostopa do arhivov oz. z angleškim naslovom Open Archives Initiative's Metadata Harvesting Protokol, je mehanizem, ki omogoča kot pove že naslov dostop do digitaliziranih gradiv iz arhivov z iskanjem preko portala, ki sem ga že omenila na začetku članka kot alternativo vzajemnemu katalogu.

Četrti je Open URL. To je servis, ki na podlagi uporabnikovega profila (identifikacije članka) določi lokacijo vira in usmeri nanjo (usmerjevalnik povezav), torej pomaga uporabniku ugotoviti, če njegova knjižnica razpolaga s tiskano ali elektronsko obliko članka, oziroma če ga je možno dobiti preko medknjižnične izposoje ali komercialnega dobavitelja.

10. Globalizacija ima za posledico, da živimo vedno v manjšem svetu. Katalogi knjižnic so dostopni preko interneta, na razpolago imamo elektronsko pošto, Ariel (elektronski faks), načini pošiljanja naročil in sprejemanje dokumentov nam danes omogočajo, da prejmemo članek npr. iz Amerike enako hitro ali celo hitreje kot od sodelujoče knjižnice znotraj države. Kljub naštetemu je v mednarodni medknjižnični izposoji še kar precej izzivov, ki niso preprosto rešljivi; želeli bi si več enostavno dostopnih informacij o lokacijah dokumentov, o tem ali knjižnica posoja gradivo, vrši mednarodno izposajo, pomembne so informacije na kakšen način naj knjižnica pošlje naročilo, dobavi dokument in poravna stroške, ki morajo biti sprejemljivi za obe strani. Visoki poštni stroški in nezmožnost elektronskega posredovanja dokumentov, težave s plačili in stroški pri valutni menjavi omejujejo

mednarodno sodelovanje. S temi problemi se ukvarja tudi Sekcija IFLA za medknjižnično izposajo in dobavo dokumentov in si prizadeva najti ustrezne rešitve zanje. Vedno več je konzorcijskih ponudnikov dostopa do dokumentov kot npr. OCLC Global Sharing Program, katerega naloga je spodbujati in razvijati mednarodno medknjižnično izposajo, v katerem danes sodeluje že okoli 7000 knjižnic ter so odprti vedno za nova članstva.

Katere so spremembe, ki jih pričakujemo v dejavnosti medknjižnične izposoje:

- Uporabljali bomo mešanico posrednega in neposrednega (uporabnik naroča direktno iz kataloga) naročanja gradiva.
- Več bo zaprosil za izposajo primarnih dokumentov (za izposajo in posojilo) medtem, ko bo število za kopije člankov upadalo, ker bo vedno več revij linijsko dostopnih.
- Še vedno se bomo ukvarjali z avtorski pravici in licencami, seveda v upanju, da bo število licenc, ki dovoljujejo knjižnicam posredovanje kopij člankov iz elektronskih revij, večje za nekomercialne dobaviteljice dokumentov.
- Mednarodna izposoja in dobava dokumentov bo odstotno višja.
- Čas dobave bo vedno pomembnejši, naši uporabniki bodo želeli enostavno, hitro, po možnosti brezplačno posredovanje dokumentov na njihov osebni računalnik.
- Veliko lažje bo identificirati bibliografske podatke, nastajali bodo novi obširnejši katalogi, portali in morda orodja, ki jih danes še ne poznamo.

Glede na povedano, se veliko knjižnic danes ukvarja s tem, kako spremeniti in posodobiti postopke dela v medknjižnični izposoji, da bo ta čim učinkovitejša in zanimivejša za uporabnike knjižnice.

Referat z naslovom *The World's best benchmark*, Pentti Vattulainen, Mary E. Jackson in Tom Ruthven je predstavil uspešne prakse v tej dejavnosti v Ameriki, nordijskih državah in Avstraliji. Študija Nacionalne knjižnice Avstralija iz leta 2001 ugotavlja, da je bila cena za izposajo knjige preko medknjižnične izposoje 17USD in cena posoje 9 USD. Povprečna hitrost dobave dokumentov za izposajo ali nakup (članki) je bila 11,5 koledarskih dni. Študija ARL ILL za leto 2001/2002 pravi, da je bila cena izposoje knjige 17,50USD, posoje pa 9.28USD. Povprečna hitrost posredovanja dokumentov je bila 9,29 koledarskih dni. Podobno študijo so opravile nordijske države v letu 2001 in prišle do podatkov, da je bila povprečna cena za izposojene knjige in članke 11,30USD, cena posoje pa 6,50USD. Povprečna hitrost dobavljenih dokumentov je bila 10,5 dni.

Čeravno so se procesi dela izkazali kot učinkoviti, so opozorili na naslednja nezaželena spremljajoča dejstva:

- Ko knjižnica A pošlje knjigo knjižnici B, le ta ni več na voljo uporabnikom knjižnice A.
- Uporabnik knjižnice B mora čakati precej dni, včasih tednov, da prispe knjiga v knjižnico.
- V obeh knjižnicah se precej osebja ukvarja z naročilom za izposajo (da dobi knjigo s police, da zabeleži izposajo, sledi pakiranje, pošiljanje, izdaja računov, ponovna postavitvev na polico itd.).
- Vedno obstaja tudi rizik, da se knjiga poškoduje ali izgubi.

Vloga knjižničarjev in založnikov je vzpostaviti komunikacijo med avtorji in bralci. Skupaj bi morali težiti k temu, da bralcu poenostavijo dostop do dokumentov, zlasti takrat kadar sodobna tehnologija to omogoča.

Tako je pravzaprav nerazumljivo, da elektronske revije nekako ne sodijo v

obstoječ okvir medknjižnične izposoje. V praksi se dogaja, ker založniki ne dovolijo elektronskega posredovanja članka iz elektronske verzije revije, da se le-ta tiska in ponovno skenira in šele nato posredujejo knjižnici, ki je zaprosila za ta dokument. Ta način dela je zamuden in neučinkovit in pravzaprav ne koristi niti založniku niti knjižnici niti ne uporabniku. Založniki si namreč prizadevajo obdržati svoj delež na trgu, tako se pojavlja nova oblika posredovanja dokumentov, in sicer linijski nakup članka »pay as you go«, s plačilom direktno pri založniku. Cene teh člankov so kar nekajkrat višje od tistih, ki jih zaračunavajo knjižnice.

Knjižničarji v medknjižnični izposoji se nadejamo, da bo morda kaj drugače z elektronskimi knjigami. Zato je bil zelo zanimiv referat Jensa Vigena iz CERN-a, Švica in Kari Paulson iz eBooks Corporation, Avstralija. Knjižnica CERN-a in eBooks Corporation sodelujeta v projektu za razvoj E-Book Library (EBL). V letu 2004 bo dokončan modul za izposajo. Tehnologija za izposajo e-knjig postaja vse boljša, kajti tudi povpraševanje za to vrsto uslug je vedno večje. Preko EBL-ja si bo možno elektronsko knjigo izposoditi oz. jo najeti za krajše obdobje in plačati izposajo.

Servis EBL lahko uporabljajo knjižnice na različne načine:

- Knjižnice, ki se bodo naročile na EBL program, bodo lahko indeksirale Marc zapise za kupljene e-knjige ali za krajši čas najete e-knjige.
- Iz OPAC-a posamezne knjižnice se bo uporabnik povezal z EBL portalom, kjer bo dobil več informacij o knjigi in dostop do njenega polnega besedila. Knjižnice bodo lahko svojim uporabnikom omejile dostop npr. le do lastnih e-knjig, oz. dovolile iskanje drugih koristnih, ali vseh naslov v EBL katalogu.
- Knjižnice bodo lahko same izbrale, ali si bo njihov uporabnik izposodil e-

knjige preko službe za medknjižnično izposajo ali bo imel do njih neposreden dostop.

- V EBL sistemu si knjižnica lahko nastavi možnost, da jo zastavica opozori o skorajšnjem izteku izposoje. Sistem tudi ponuja možnost, da se izvede avtomatičen nakup knjige po določenem številu izposoj.
- Knjižnica lahko omogoči dostop do EBL s pomočjo usmerjevalnikov povezav (CERN bo za dostop do zapisov e-knjig uporabljal lastno programsko opremo za usmerjanje GO Direct).

Dostop do EBL servisa za izposajo knjige ne bodo imeli le naročniki EBL-ja, ampak bo na razpolago vsem knjižnicam.

Naročanje e-knjige v EBL preko službe za medknjižnično izposajo bo potekalo takole:

1. Uporabnik najde e-knjigo v EBL-ju, bodisi preko EBL-jevega portala ali skozi katalog knjižnice s pomočjo usmerjevalnika za prečno iskanje po podatkovnih bazah.
2. Poleg informacije o knjigi dobi uporabnik na voljo v izpolnitev zadolžnico.
3. Knjižnica prejme po elektronski pošti povezavo na EBL-jev portal, da odobri izposajo.
4. Knjižnica se prijavi na EBL-jev portal in izbere čas izposoje.
5. Uporabnik prejme informacijo o pogojih izposoje in povezavo za prenos e-knjige na svoj računalnik.
6. Uporabnik s klikom na povezavo pride do polnega teksta, ki ga shrani na računalniku.
7. Z iztekom roka izposoje izteče tudi možnost uporabe e-knjige.
8. Podatki o izposoji se vnesejo v breme računa knjižnice, ki ga ima pri EBL-ju.

Direkten dostop do e-knjige brez posredništva službe za medknjižnično izposajo:

1. Uporabnik najde e-knjigo v EBL-ju, bodisi preko EBL-jevega portala, ali skozi katalog knjižnice s pomočjo usmerjevalnika za prečno iskanje po podatkovnih bazah.
2. S klikom na povezavo se ugotovi njegova avtentičnost in dobi dostop do e-knjige, ki jo lahko shrani na svoj računalnik.
3. Z iztekom roka izposoje izteče tudi možnost uporabe e-knjige.
4. Podatki o izposoji se vnesejo v breme računa, ki ga ima knjižnica pri EBLju in so razvidni v EBL-jevem poročilu o stanju računa oziroma na razpolago je možnost elektronskega dostopa do poročila.

Prednosti hibridnega modela medknjižnične izposoje:

- **Pravočasnost** – neposredna izposoja se lahko izvede v nekaj minutah, posredna preko služba za medknjižnično izposajo pa vsaj v 24 urah.
- **Cena** – ni stroškov poštne, elektronske knjige se ne more poškodovati in izgubiti in nižji so stroški dela v knjižnici (manj osebja).
- **Zadovoljstvo uporabnika** – uporabnik ima možnost hitrega pregleda, preden se odloči za plačilo izposoje.
- **Stroški knjižnice, ki posoja** – razen prihranka stroškov posojanja (manj osebja, poština ipd.), ima knjižnica še vedno na razpolago e-knjigo za svoje uporabnike.

Ta način izposoje je predvsem zanimiv za gradivo, ki bi ga bilo sicer potrebno pridobiti iz tujine in je hkrati finančno privlačen tudi za založnike. Navadno knjižnica ne kupuje knjig, ki si jih izposoja preko medknjižnične izposoje. Prihodek in statistika uporabe EBL servisa, pomagata pri odločitvi, katere knjige je potrebno digitalizirati. Dobiček gre seveda tudi avtorjem in urednikom,

kar vse prispeva k širjenju repertoarja in novim publikacijam.

Nedvomno bo v prihodnosti v procesih in načinih dela v dejavnosti kot je medknjižnična izposoja, veliko sprememb, veliko je bilo novega na tem področju že v zadnjih štirideset letih. Izziv za knjižničarje v medknjižnični izposoji je poleg optimizacije hitrosti dobave gradiv (za nedigitalizirana gradiva) pripraviti tako tehnološko delovno okolje, da bo uporabnika avtomatično napotilo na digitalne kopije dokumenta, ki ga bodo iskali.

Vida Močnik,
Centralna tehniška knjižnica
Univerze v Ljubljani

Poročilo o udeležbi na mednarodni konferenci (2)

V nadaljevanju konference, pa tudi kasneje, sva izkoristili razpoložljivi čas, da se seznaniva z delom nekaterih knjižnic. Tako so potekali vodeni ogledi v Canberri v:

- National Library of Australia,
- National Sport Information Centre in
- Australian Defence Force Academy, ki sodi v okrilje University of New South Wales,

v Sydneyu pa sva obiskali še:

- State Library of New South Wales.

V nadaljevanju so predstavljene nekatere osnovne informacije o navedenih knjižnicah, dopolnjene s podatki, ki zajemajo medknjižnično izposajo in dobavo dokumentov (dalje MI/DD).

Avstralska nacionalna knjižnica deluje kot vodilni nacionalni center za izobraževalno in raziskovalno dejavnost, ki s svojo nacionalno in tujo zbirko gradiva spodbuja razvoj znanja in napredka. Zbirke in uporabniški servisi podpirajo avstralsko kulturno in

znanstveno dogajanje in tako predstavljajo najpomembnejši vir dokumentov o Avstraliji in njenem mestu v svetu. Predvsem pa poskuša uporabnikom nuditi hiter in enostaven dostop do knjižnične zbirke in servisov iz lastnih in konzorcijskih informacijskih virov.

Vse od svoje ustanovitve v letu 1901 v knjižnici zbirajo poleg knjig in serijskih publikacij tudi rokopise, slikovno gradivo, zemljevide, glasbene tiske, filmske in zvočne zapise, posebno knjižno gradivo ter avstralske domače strani in online publikacije. Trenutno stanje fonda je prek 5,5 milijonov izvodov. V knjižnici je osem čitalnic, predavalnica z 300 sedeži, razstavna dvorana ter knjigarna in kavarna. Ob tem je knjižnici uspelo zbrati tudi 40 000 umetniških del in 500 000 fotografij, ki ilustrirajo zgodovinski, kulturni in družbeni razvoj Avstralije. Za vso zainteresirano javnost in »prijatelje knjižnice«, kot imenujejo posebne člane, ki s svojim letnim finančnim prispevkom in promocijo knjižnice navzven, uživajo številne ugodnosti, prirejajo brezplačna vodstva po knjižnici, zelo zanimiva so tista v »zakulisje« knjižnice, vodstva po razstavah, literarne večere, koncerte, filmske projekcije redkih in dragocenih filmov iz svoje zbirke, srečanja z avtorji in še mnoge druge prireditve, pri čemer jim pomaga večje število prostovoljcev. Zaradi velikih teritorialnih razsežnosti zagotavlja knjižnica tudi vedno več storitev, ki omogočajo uporabo knjižnice tudi oddaljenim uporabnikom. Tako so v zadnjih dveh letih uvedli naslednje pomembnejše storitve:

- »Ask Now!« predstavlja, v sodelovanju z nekaterimi drugimi knjižnicami, interaktivno elektronsko referalno službo, ki omogoča uporabnikom, da z neposrednim kontaktom z informatorjem hkrati iščejo po svetovnem spletu. Storitev je dosegljiva 10 ur dnevno, od ponedeljka do petka. V prvih 10 mesecih testnega delovanja so prejeli 22.000 vprašanj, okoli 35%

teh vprašanj so prejeli s podeželja, približno 25% uporabnikov je bilo starih do 16 let in enak delež nad 50 let. Splošno zadovoljstvo s tem servisom je bilo zelo dobro ocenjeno.

- »Teach Yourself Online« je neposreden vodnik in pomoč po iskanju virov z domače strani knjižnice, saj z navodili kako iskati po katalogu, kako iskati članke, kako uporabljati internet in mnoge druge neposredno vpliva na izboljšanje uporabnikove informacijske pismenosti.
- »Copies Direct« je komercialna storitev, ki omogoča uporabnikom naročanje kopij člankov, poglavij v knjigah, slik, zemljevidov, rokopisov, glasbenih tiskov itd., tako v tiskani, kot tudi v elektronski obliki.
- »AustraliaDancing« je portal, ki posreduje uporabnikom sodobne in zgodovinske informacije o plesu v Avstraliji. Predstavlja knjižnično gradivo, ki je v fondih nacionalne knjižnice in ponuja povezave z različnimi institucijami in njihovimi fondi, ki so povezane s plesom.

In ne nazadnje, oddaljeni uporabniki si lahko ogledajo razstave, ki jih prireja knjižnica tudi na domači strani knjižnice. Knjižnica je v stavbi, ki je bila zgrajena konec šestdesetih let in ne omogoča prostega pristopa. Gradivo je potrebno naročiti in nanj počakati od 40 minut, za strežbo v lastni zgradbi, do 2 uri, pri strežbi iz dislociranega skladišča. Lažji dostop za gibalno ovirane osebe omogočajo rezervirana mesta na knjižničnem parkirišču in posebna dvigala.

V oddelku za MI/DD prejmejo letno okoli 70.000 naročil, ki jih obdela 22 zaposlenih. Delovni prostor je en sam in se nahaja v drugi kleti. Vse faze dela (iskanje in naročanje gradiva iz lastnih fondov, kopiranje, skeniranje gradiva, posredovanje naročil drugim dobaviteljem) opravijo knjižničarji sami, zato je prostor bogato opremljen z

računalniško opremo, fotokopirnimi stroji in skenerji. Delo zaposlenih se razlikuje le po področjih za katera so zadolženi. Del zaposlenih se ukvarja z dobavo dokumentov za vladne službe, spet drugi se kvarjajo s tradicionalno medknjižnično izposajo, kamor sodi tudi posredovanje naročil v tujino za manjše avstralske knjižnice. Ostali se ukvarjajo s servisom Copies Direct, ki so ga uvedli pred dobrim letom. Le-ta omogoča elektronsko posredovanje dokumentov vsem uporabnikom. Dokument uporabnik prejme kot link na domači strani knjižnice, kjer ga določeni dokument čaka od 12 dni pa vse do 5 let. Uporabnik lahko dokument praviloma »odpre« le enkrat.

Več informacij o knjižnici in večji del referatov s konference je na razpolago na domači strani <http://www.nla.gov.au>

Nacionalni informacijski center za šport je del Avstralske komisije za šport, ki s svojimi dejavnostmi podpira tako vrhunski šport, kot tudi širši, družbeni pomen športnih aktivnosti. Nahaja se v sklopu Inštituta za šport, ki po informacijski plati podpira delo vrhunskih športnih delavcev in vadbo športnikov, vključuje pa tudi izvrstne športne objekte in pripomočke.

Uporabnikom so na razpolago knjige z vseh področij športa, tudi za izposajo na dom. Sodelujejo pa tudi v medknjižnični izposoji, tako nacionalni, kot tudi v mednarodni. Zbirka vključuje tudi 800 naslovov revij in preko 5000 video kaset, ki si jih uporabniki lahko ogledajo v njihovih prostorih, posodijo pa jih tudi prek medknjižnične izposoje. Prav video gradivo sodi med posebnosti te zbirke, saj hkrati s ponudbo »klasičnih« storitev knjižnice, sledijo tudi vsem športnim dogodkom v državi in večjim mednarodnim športnim tekmovanjem, kjer nastopajo avstralski športniki in jih v posebnem studiu shranjujejo na video kasete. Ti posnetki so namenjeni dokumentiranju nekega dogodka, kot tudi študiju tehnik, treningom in

podobnim namenom v najrazličnejših športnih zvrsteh.

Več informacij je na razpolago na domači strani <http://www.ausport.gov.au>

Avstralska vojaška akademija je osrednji center izobraževanja na področju vojaških obrambnih sil. Preko 800 dodiplomskih študentov in prav toliko podiplomskih študentov pridobiva na tej akademiji najrazličnejša znanja s področja vojaških ved, pa tudi drugih, kot npr. tehnika, strojništvo, celo umetnost. V okviru akademije imajo na razpolago predavalnice, knjižnico, prostore za vojaško urjenje in bivalne prostore.

Predstavili so nam le knjižnico, predvsem majhen oddelek za medknjižnično izposajo, ki posreduje dokumente v druge knjižnice, za svoje uporabnike pa naroča gradivo iz večine avstralskih knjižnic in delno tudi iz tujine. Pri delu si pomagajo s programsko opremo VDX, ki jo uporablja večje število avstralskih in novozelandskih knjižnic. Skupaj s Kinetico (Kinetica document delivery service-KDD) predstavlja ogrodje avtomatizacije pri zagotavljanju učinkovitega in enostavnega dela na področju MI/DD. Podpira tako vodenje plačil pri avstralski nacionalni knjižnici, kot tudi učinkovito rabo skupnih virov univerz v Avstraliji in Novi Zelandiji, interoperabilnost z najpomembnejšimi dobavitelji v MI/DD, upošteva standarde ISO ILL, avtomatsko posreduje odgovore (npr. ko sistem prejme zahtevek, sam preveri lokalne kataloge, status dostopnosti in nakaže inteligentno rešitev nadaljnje dobave dokumenta), zagotavlja kompatibilnost pri uporabi servisa Ariel ali pošiljanja dokumentov v PDF formatu. Predstavljen je bil tudi sistem baze znanja, kjer s programsko in človeško pomočjo študentom pomagajo pri iskanju literature in informacij o njej, posredujejo napotke za premagovanje tehničnih težav pri uporabi računalnika in številne druge koristne napotke.

Več informacij je na razpolago na domači strani <http://www.lib.adfa.edu.au>

Državna knjižnica New South Walesa v Sydneyu je osrednja splošna knjižnica in glavni javni referalni in informacijski servis v državi New South Wales. Začetki te knjižnice segajo že v leto 1826, leta 1910 je bila preseljena v staro zgradbo knjižnice, ki jo danes imenujejo Mitchell Wing in leta 1988 razširjena in fizično povezana z novo stavbo, ki jo imenujejo Macquarie Street Wing. Nahaja se v središču mesta, kjer s svojimi petimi milijoni izvodov gradiva, dostopom do elektronskih informacijskih virov, dvema čitalnicama, mnogimi razstavami, vodenji po knjižnici in predstavitvi servisov, izobraževalnim programom in številnimi drugimi aktivnostmi predstavlja pomembno kulturno in izobraževalno središče Sydneya in države New South Wales. Knjižnica se je posebej specializirala za posredovanje informacij s področja prava in zdravstva. Le 1% gradiva je v prostem pristopu, ostalo gradivo strežejo iz zaprtih skladišč. Posebnost je velika čitalnica, ki v pritličju in dveh galerijah nudi bogato študijsko zbirko Državne knjižnice, tradicionalne listkovne kataloge, študijska mesta, kot delovne mize ali računalniške postaje, dostop do javnega računalniškega kataloga, interneta, informatorje in strežbo gradiva. Dostop je predviden tudi za gibalno ovirane osebe, na voljo pa so tudi možnosti za samopostrežno kopiranje gradiva. V prvem nadstropju se nahajajo veliki razstavni prostori, kjer se nahaja avstralska stalna zbirka, menjajo se pa tudi številne, pogosto fotografske razstave ali razstave zemljevidov, v času obiska pa je bila med drugim tudi obširna pregledna razstava avstralskih športnikov. Mnoge teh razstav organizirajo s pomočjo donacij »prijateljev knjižnice«.

Več informacij je na razpolago na domači strani <http://www.sl.nsw.gov.au>

Valerija Žagar,
Narodna in univerzitetna knjižnica

7. SEMINAR ARHIVI, KNJIŽNICE, MUZEJI: MOGUČNOSTI SURADNJE U OKRUŽENJU GLOBALNE INFORMACIJSKE INFRASTRUKTURE

Poreč, 26.-28. november 2003

V Poreču je od 26. do 28. novembra 2003 potekal že sedmi seminar ARHIVI, KNJIŽNICE, MUZEJI možnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture. Seminar je letno posvetovanje in srečanje hrvaških kolegov, ki ga organizirajo Hrvaško knjižničarsko društvo, Hrvaško arhivistično društvo in Hrvaško muzejsko društvo. Seminarja v Poreču smo se udeležile tudi 4 bibliotekarke iz Narodne in univerzitetne knjižnice.

Dopoldanski del seminarja je potekal v obliki predavanj, popoldanski del pa v obliki delavnic. Predavanja so obravnavala teme kot so ohranjanje elektronskih informacijskih dokumentov v združenju arhivov, knjižnic in muzejev, avtorskopravni vidik samoarhiviranja znanstvenih člankov, opis različnih zbirk v knjižnicah in muzejih tudi v digitalnem okolju, protokol OAI, FRANAR ter normativno datoteko hrvaških založnikov. V okvirju seminarja je bil predstavljen tudi izredno zanimiv multimedijški vodič po Zagrebu na CD-ROMu.

Kolega Gordon Dunsire iz Univerze Strathclyde v Glasgowu je predstavil razvoj sheme podatkovne baze na nivoju opisa zbirk v SCONE - the Scottish

Collections Network. Kolegica Lajla Miletić Vejzović, vodja posebnih zbirk v knjižnici Univerze države Washington, je predstavila projekt digitalizacije zemljevidov države Washington. Iva Melinščak Zlodi in Martina Melinščak iz Hrvaške sta nam predstavili protokol OAI-PMH (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting), njegove značilnosti, prednosti in slabosti in skupne značilnosti s standardom Z39.50.

FRANAR (Functional Requirements And Numbering of Authority Records) nam je podrobneje predstavila Mirna Willar iz NSK (Narodna i sveučilišna knjižnica) Zagreb. Predstavila nam je delo delovne skupine za FRANAR pri IFLI, razvoj priročnika, ki ga pripravljajo, povezanost tega modela s širšim okoljem (z muzeji, arhivi, organizacijami za avtorsko pravo itd.).

Predstavitve in izmenjava izkušenj o računalniški inventarizaciji in katalogizaciji v muzejih, določanju kriterijev pri projektih digitalizacije in katalogizaciji digitaliziranega gradiva, konzervatorski in restavratorski dokumentaciji, kulturnem turizmu in opisu zbirk so potekale na delavnicah. V delavnici Katalogizacija digitalizirane građe je sodelovala tudi mag. Renata Šolar iz Narodne in univerzitetne knjižnice Ljubljana, kjer je predstavila projekta Zbirka portretov znanih Slovencev in Zemljevidi slovenskega ozemlja 1548 – 1853, ki sta prosto dostopna tudi preko domače strani NUK.

Poleg seminarjev in delavnic smo si lahko ogledali tudi vrsto zanimivih posterjev, ki so zajemali različne tematike tako v knjižnicah, muzejih in v arhivih. Predstavili so nam razvoj uslug v medknjižnični izposoji v knjižnicah, študentsko prakso in volontersko delu v knjižnicah in muzejih, CD-ROM Entomološkog odjela Gradskega muzeja Varaždin, opis poklica systemskega knjižničarja, pregled izdaje Novega lista v

20. stoletju... Jelica Leščić je pripravila tudi zelo zanimiv poster z naslovom: Klasificiranje, predmetno označivanje i signiranje fonda temeljem UDK na primjeru modela obrade fonda Knjižnice HAZU u Zagrebu. V knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti je vsebinski pristop h gradivu omogočen preko hierarhično strukturiranega geslovnika, ki izhaja iz UDK, njegov obseg pa je odraz fonda knjižnice. Vsebuje predmetne, zemljepisne, časovne, formalne in prosto oblikovane predmetne oznake, ki so jim dodeljeni UDK vrstilci. Lokalne rešitve lahko prepoznamo po sestavljenih UDK vrstilih. Med UDK oznakami so vzpostavljeni odnosi, značilni za tezaver. Pregled stvarnega kataloga se začne s klasifikacijskim zapisom na najvišjem hierarhičnem nivoju in se nato približa specifičnim vsebinam. Omogočeno je tudi »asociativno« gibanje po stvarnem katalogu, saj so med predmetnimi oznakami vzpostavljene tudi asociativne povezave.

Seminar je prijetno srečanje s hrvaškimi kolegi in vpogled v njihove strokovne načrte in dileme ter vedno kraj, kjer se izve kaj novega. Več in bolj podrobno o predstavitvah referatov, delavnic, posterjev ter o samem seminarju pa si lahko ogledate na spletni strani AKM (<http://public.srce.hr/akm/akm7/index.html>).

Darija Rozman, Renata Šolar,
Špela Zupanc,
Narodna in univerzitetna knjižnica

28. SREČANJE DIREKTORJEV ISSN CENTROV

Biblioteca Nacional de España,
Madrid, 1.-3. oktober 2003

Na srečanju je sodelovalo 59 udeležencev iz 38 nacionalnih centrov in

sorodnih organizacij (ISBN, SUNCAT, ABES). Iz Slovenije sva se srečanja udeležila Denis Rakuša iz IZUM-a in Dunja Kalčič iz slovenskega ISSN centra.

Srečanje je uradno odprla Françoise Pelle, direktorica Mednarodnega ISSN centra s sedežem v Parizu. Mednarodno mrežo trenutno sestavlja 75 nacionalnih centrov, en regionalni center za jugovzhodno Azijo ter Mednarodni ISSN center. V zadnjem času so se mreži pridružili centri Irana, Kirgizije, Mavritiusa in Sejšlov, dodatnih 17 držav pa je prosilo za informacije o pogojih sodelovanja.

Pomemben dogodek v letu 2003 je bil **izid novega priročnika za ISSN (ISSN Manual. Catalogiung Part)**. Revizija priročnika je bila nujno potrebna zaradi revizij ISBD(S) in AACR2. Vse tri skupine so si prizadevale za čimvečjo skladnost katalogizacijskih pravil. Priročnik vključuje vso potrebno specifiko za katalogizacijo elektronskih virov, še zlasti dostopnih online. Največja sprememba je spremenjen, se pravi strukturiran vnos ključnega naslova, ki je oblikovan na podlagi stvarnega naslova s kvalifikatorjem, kadar je le-ta potreben za razlikovanje med enakimi naslovi. Načrtovano je, da naj bi bili vsi ključni naslovi v registru ISSN oblikovani po novih pravilih; to pa bo povzročilo veliko nekonsistentnost registra in lokalnih katalogov. Ker ni nikoli mogoče vsega popraviti »za nazaj«, se je najbrž bolje držati načela, da so stari zapisi pač narejeni po starih pravilih.

V prihodnjih letih bodo v priročnik sproti vključevali vse morebitne spremembe bibliografskih podatkov, ki jih bosta uvedla formata UNIMARC in MARC21. Kakor vsak katalogizacijski priročnik se bo priročnik za ISSN v prihodnjih letih spreminjal glede na velike spremembe, ki jih prinaša bibliografska obdelava virov na medmrežju. Online različica priročnika je dostopna na domači strani

mednarodnega ISSN centra (www.issn.org).

V letu 2003 se je začela **revizija formata ISSN**, tako da bo izmenjava podatkov poslej mogoča v standardnem ISSN-MARC formatu ter formatih MARC21 in UNIMARC, ki ju uporablja večina nacionalnih centrov in nacionalnih knjižnic, ponekod seveda tudi v lokalnih različicah.

Novi osnovni ISSN format je izbor polj in podpolj formata MARC21, z možnostjo konverzije v format UNIMARC in iz njega. Polja, ki sestavljajo osnovni format, bo kontroliral novi sistem v skladu s pravili glede obveznosti, ponovljivosti, strukture in vsebine.

Poteka tudi redna petletna **revizija standardov ISO**. Standard ISO 4 je potrjen (pravila za krajšanje besed v naslovih in naslovov publikacij), standard ISO 3297, na katerem temelji sestava ISSN številke, pa je v reviziji, katere končni cilj je čim večja usklajenost med pravili ISSN, ISBD in AACR.

V luči koncepta funkcionalnih zahtev za bibliografske opise (FRBR oziroma FZBZ) se postavlja vprašanje primernosti tega koncepta za serijske publikacije oziroma kontinuirane vire, predvsem vprašanje, na kateri ravni naj poteka identifikacija: na ravni dela, manifestacije ali vsebine? Vedno bolj je v ospredju potreba po identifikatorju, ki bi identificiral vsebino in ne obliko ter torej povezoval vse verzije določene serijske publikacije ali kontinuiranega vira.

Nenazadnje so takšne so tudi želje in zahteve založnikov.

Založba Elsevier na primer za vse verzije uporablja samo številko ISSN tiskane verzije. Office des Publications Officielles des Communautés Européennes (OPOCE) izdaja publikacije v štirih formatih in 20 jezikih in se jim zdi popolnoma nemogoče, da bi imela vsaka od njih svoj ISSN. Sami bi raje uporabljali DOI (digital object identifier).

Ena od rešitev bi bila tudi oblika številke ISSN, pri kateri bi verzije med seboj ločeval le variabilni del na koncu, sama številka pa bi delovala kot povezovalni element. Rešitev je videti preprosta, dokler gre za identično vsebino. Problem pa se pokaže zlasti pri časnikih, kjer se online oblika že zaradi narave samega medija pogosto ali skoraj praviloma razlikuje od tiskane ali pa ima časnik več tiskanih verzij (različna geografska območja, različen čas izhajanja), a le eno samo online verzijo.

Spremembe na področju založništva in pojav online dostopnih publikacij na internetu so pripeljale do tega, da se je razširil tudi koncept dodeljevanja številke ISSN, ki so do nedavna v okviru tiskanih publikacij identificirale posamezne naslove serijskih publikacij. Dandanes pa ISSN uporabljamo tudi za identifikacijo različnih verzij in manifestacij kontinuiranih virov, ki vključujejo tako »običajne« publikacije kot nezaključene integrirne vire, večidel dostopne online.

Kontinuirani viri so heterogena skupina, njihova tipologija še zdaleč ni dokončna, skupno s »pravimi« serijskimi publikacijami jim je, da konec izhajanja ni predviden.

Spričo prave poplave oblik in vsebin na internetu za zdaj velja dogovor, da komercialnim spletnim stranem, osebnim spletnim stranem in spletnim stranem, ki vsebujejo samo povezave do drugih dokumentov, številke ISSN praviloma ne dodeljujemo.

Problemov z novimi oblikami virov na internetu se nacionalni centri lotevajo na različne načine, vsi pa so izrazili zaskrbljenost zaradi številčnosti teh virov, ki jo seveda omogoča tudi relativna preprostost postopkov publiciranja na internetu.

Za ilustracijo naj navedem nadvse pragmatično rešitev, ki so se je domislili v ameriškem centru za ISSN: odkar so pred dvema letoma s svoje domače

strani umaknili spletni vprašalnik, s katerim je bilo mogoče zaprositi za številko ISSN, se je število zahtevkov za dodelitev ISSN publikacijam povsem efemernega in osebnega značaja zelo zmanjšalo. Založniki bolj »resnih«, se pravi »pravih« serijskih publikacij, zlasti tistih, ki so dostopne za določeno plačilo, pa tako in tako še vedno obvladajo komunikacijo po redni pošti...

Naj za konec navedem še problem, ki sem ga izpostavila sama: kako ravnati v primeru, kadar online publikacija vsebuje povezave do strani s spornimi in zakonsko preganjanimi vsebinami (npr. otroška prostitucija, trgovanje z drogami, terorizem...)? Smo v takšnem primeru kot knjižnica - morda celo kazensko - odgovorni, ker omogočamo dostop do njih? Ker so povezave integralni del online publikacij, jih knjižnica seveda ne sme blokirati, še manj pa presoјati o ustreznosti določene vsebine. Ena od rešitev bi bilo opozorilo takoj ob vstopu v katalog, da knjižnica ni odgovorna za vsebine, ki so dostopne prek njenega kataloga. Druga predlagana in verjetno učinkovitejša rešitev (Peter Burnhill, SUNCAT) pa bi bila opozorilo, ki bi se pokazala ob kliku na sporno povezavo, da knjižnica ni odgovorna za vsebino, do katere povezava omogoča dostop. Tako bi se uporabnik sam odločil, ali bo nadaljeval ali ne.

Vse kaže, da nas tako na področju registracije novih virov na internetu kot njihove katalogizacije in omogočanja dostopa do njih čaka še veliko presenečenj in vprašanj, ki jih bo treba reševati sproti.

Dunja Kalčič,
ISSN Slovenija

GLASBENE ZBIRKE V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH - MEDNARODNE IZKUŠNJE

Zagreb, 4. 12. 2003

Glasbeni oddelek Gradske knjižnice v Zagrebu je ob štirideseti obletnici delovanja organiziral prvo mednarodno strokovno posvetovanje o glasbenih zbirkah v splošnih knjižnicah. Posvetovanje je vodila gospa Sanja Vukasović-Rogač, koordinatorka Glasbenega oddelka Gradske knjižnice Zagreb.

Po pozdravnem govoru gospe Davorke Bastić, ravnateljice Knjižnic mesta Zagreba, je gospa **Andreja Šušnjar** predstavila **»Glasbeni oddelek Gradske knjižnice v Zagrebu«**.

Ideja o ustanovitvi najstarejšega glasbenega oddelka se je porodila že v začetku petdesetih let. Po določenem številu zbranih in strokovno obdelanih gramofonskih plošč in tiskanih muzikalij, je bil oddelek leta 1963 uradno odprt. Najprej se je imenoval **»Diskoteka«**. Kontinuiteto delovanja je uspel, kot eden redkih glasbenih oddelkov na Hrvaškem, zadržati do današnjih dni. S postopnim in organiziranim zbiranjem gradiv, upoštevajoč standarde predpisane za splošne knjižnice, se je Glasbeni oddelek razvil v samostojno enoto z vsemi nalogami, od nabave, obdelave gradiva (katalogizacija, klasifikacija, izdelava abecednega in stvarnega kataloga), izposoje, do organiziranja kulturno-izobraževalnih prireditev (predavanja, koncerti, promocije oziroma predstavitve, razstave).

»Glasbene zbirke v drugih splošnih knjižnicah mesta Zagreba in njihove značilnosti« je s pomočjo statističnih zbirnikov predstavil gospod **Tomislav Silić**.

Poleg Glasbenega oddelka v Gradski knjižnici delujejo v Zagrebu še glasbeni oddelki v Knjižnici Ante Kovačić od leta 1986 naprej, od leta 1991 v Knjižnici

Ivane Brlić Mažuranić, od leta 2000 v Knjižnici Augusta Cesarca in od lanskega leta tudi v Knjižnici Tina Ujevića ter v Knjižnici Silvija Strahimira Kranjčevića. Vsaka od navedenih knjižnic ima svoje posebnosti. Nekatere izposojajo glasbo posneto na CD ploščah na dom, druge le omogočajo poslušanje glasbe v knjižničnih prostorih s pomočjo slušalk. Izbor ni enoten, prav tako nista enotni postavitve in oprema gradiva. Skupna je le izkaznica. Ostale knjižnice v mestu in tudi bibliobusa nimajo glasbenih oddelkov oziroma ne nudijo poslušanja ali izposoje glasbe na CD ploščah in videokasetah. Ker so želje in potrebe uporabnikov po tovrstnem gradivu vse večje, v prihodnosti načrtujejo vsaj v večjih knjižnicah odprtje glasbenih oddelkov.

Natančnejši pregled splošnih knjižnic mesta Zagreb je razviden na skupnem, vsebinsko in oblikovno zanimivem spletnem naslovu: Knjižnice grada Zagreba <http://www.kgz.hr/> - vredno ogleda.

Predavatelj z Dunaja gospod **Norbert Rubey** je predstavil **glasbeno zbirko dunajske mestne in deželne biblioteke – »Die Wiener Stadt- und Landesbibliothek«** -

<http://www.stadtbibliothek.wien.at/>. Glasbena zbirka vsebuje okrog 17.000 inventariziranih glasbenih rokopisov, 76.000 inventariziranih enot na tiskanih medijih in številne osebne arhive skladateljev 19. in 20. stoletja, ki so na različne načine povezani z dunajsko glasbeno zgodovino. Svetovni sloves imata specialni zbirki vezani na skladatelja Franza Schuberta in Johanna Straussa.

Neprecenljiva Schubertova zbirka je zapisana v UNESCO-vem registru svetovne kulturne dediščine. Gospod Rubey je natančneje predstavil izbrana dela Straussove zbirke, ki so bila v času posvetovanja razstavljena na Strauss-Meysznerjevi razstavi v mestni hiši na Dunaju.

Ostale pomembne enote glasbene zbirke dunajske mestne in deželne biblioteke pripadajo avtorjem kot so: Joseph Lanner, Hugo Wolf, Ernst Krenek, dunajska glasba za kitaro 19. stoletja, dunajska plesna glasba, glasbene igre, operete in priložnostna glasba ter dunajske popevke. Slednja zbirka je zgodovinski arhiv, dar glasbene založniške hiše Universal Edition.

Dunajska mestna knjižnica je odprta za javnost. Tekoče seznanja prebivalce Dunaja in mestne goste o zakladih, ki jih hrani, organizira razstave, javne nastope, prezentacije in izdaja različne strokovne publikacije o glasbenih zbirkah.

Sledila je predstavitev glasbenih zbirk v slovenskih splošnih knjižnicah. Referat z naslovom »**Glasba v splošni knjižnici**« sem pripravila na pobudo dr. Silve Novljanove.

Predstavila sem mrežo slovenskih splošnih knjižnic, izpostavila razvoj glasbenih oddelkov z glasbenimi zbirkami, tiskanimi in netiskanimi. Razložila sem postopke in posebnosti nabave, strokovne obdelave (katalogizacija, klasifikacija in oprema), ureditve in izposoje glasbenega gradiva ter navedla strokovno literaturo, ki nam je v pomoč pri obdelavi gradiv. Predavanje sem osredotočila na notno gradivo in predvsem na glasbena dela, posneta na magnetnih trakovih in optičnih diskih (zvočne kasete, videokasete, CD plošče, CD-ROM-i, video DVD-ji, super avdio CD-ji). Spregovorila sem o nekaterih problemih, s katerimi se srečujejo naše knjižnice, kot na primer izredno hiter tehnološki razvoj, ponudba tržišča, finančna sredstva, prostorska problematika, izobraževanje knjižničnih delavcev in avtorske pravice. Knjižnice predstavljajo glasbo z različnimi prireditvami, kot so tematski večeri, glasbeni večeri, glasbene pravljice za najmlajše, razstave, srečanja s skladatelji in/ali izvajalci. Na kratko sem opisala še druge slovenske glasbene knjižnice in arhive, njihove zbirke, ki imajo predvsem bogate zbirke

notnega gradiva. Predstavitev v PowerPointu sem obogatila z izbranimi fotografijami glasbenih oddelkov nekaterih naših splošnih knjižnic. Ob tej priliki se jim zahvaljujem za sodelovanje. Delo sem zaključila z zemljevidom Slovenije s knjižničnimi središči in njihovimi statističnimi podatki o netiskanih glasbenih delih za leto 2002. Predstavitev je dosegljiva na CD-ROM-u, domoznansko gradivo, v študijski čitalnici Knjižnice Bežigrad v Ljubljani.

Zaradi nepredvidenih prometnih težav gospoda **Muhameda Zlatana Hrenovica** iz Sarajeva ni bilo. Nameraval je predstaviti »**Glazbene zbirke kao esencijalna komponenta multimedijalne bibliotečke građe**«.

Gospa **Astrid Grobenški-Grgurić** je predstavila »**Glasbeni oddelek Gradske knjižnice Ivana Gorana Kovačića v Karlovcu od ustanovitve do danes**«. Glasbeni oddelek je bil ustanovljen leta 1965 in je eden najstarejših glasbenih oddelkov na Hrvaškem. Začetna zbirka je štela 459 enot gramofonskih plošč. Od leta 1976 deluje oddelek v prvi namensko zgrajeni stavbi na Hrvaškem. Danes nudi knjižnica raznovrstni fond, sestavljen iz različnih nosilcev zvoka in slike, strokovnega knjižnega gradiva in muzikalij. Z računalniško obdelavo podatkov s programom CROLIST so pričeli v letu 2002. Najprej so računalniško obdelali CD plošče, ker so uporabnikom najzanimivejše in zato tudi najbolj iskane, vendar le modula katalogizacija in iskanje gradiva. Gradivo se izposoja še vedno na klasičen (ročen) način. Ob običajnem informacijsko-izposojevalnem delu knjižničarji na glasbenem oddelku redno prirejajo različne glasbeno-izobraževalne in pedagoško-ustvarjalne dejavnosti. Tako bogatijo kulturno ponudbo mesta.

V nadaljevanju je gospod **Milko Belevski** predstavil »**Glasbeno zbirko Gradske knjižnice Zadar**«.

Knjižnica je prvič v zgodovini svojega obstoja osnovala glasbeno zbirko v letu 1999.

Od začetkov se glasbena zbirka vodi po strokovnih načelih vezanih na knjižničarstvo in glasbeno umetnost. Poleg knjig o glasbi imajo člani knjižnice na voljo tudi note, časopisje, referenčno literaturo, videokasete, CD plošče in mesta za poslušanje. Gospod Belevski je pojasnil, da so uporabniki glasbenega oddelka vse zahtevnejši in specifičnejši. Tako postaja naloga glasbene zbirke vse kompleksnejša in odgovornejša. »Glasbeni oddelak je kraj, kjer se srečujeta glasbeni profesionalizem in amaterizem, izmenjujejo se ideje, znanje o glasbi«. Oddelak je kraj za sproščanje in uživanje. Posebna skrb se posveča zaščiti gradiva, strokovno tehnični obdelavi in strokovnemu usposabljanju, neprestanemu izobraževanju knjižničnih delavcev. Knjižnica sodeluje z drugimi glasbenimi institucijami, organizira glasbene večere (tudi v sodelovanju s cerkvijo), predavanja o glasbi in koncertnih dogodkih. Navedeno potrjuje status glasbenega oddelka kot resnega partnerja pri širjenju glasbene kulture v okolju v katerem knjižnica deluje. Gospod Belevski je še poudaril, da redno skrbijo, obnavljajo, dopolnjujejo internetno stran mestne knjižnice Zadar (www.gkzd.hr), ker je pomemben člen v komunikaciji z uporabniki. Tu lahko pregledamo tudi projekt oziroma osnutek novega načina iskanja glasbenega fonda.

Gospa **mag. Željka Nenadić-Tabak**, gostja iz Samobora, je v referatu »**Postavitev glasbene zbirke v splošni knjižnici – ovire in problemi**« opozorila, da večina splošnih knjižnic na Hrvaškem ne sledi novim trendom, ki so v svetu že uveljavljeni. Knjižnice zaostajajo na področju ponudbe netiskanega gradiva, tako tudi glasbenih del posnetih na CD ploščah, videokasetah, CD-ROM-ih in DVD-jih. Vse večje zanimanje uporabnikov za tovrstno gradivo postavlja vodstvom knjižnic zahtevo, da kar najhitreje oblikujejo samostojne

enote ali oddelke z netiskanim gradivom. Opozorila je na ovire in probleme (prostor, denar, kader) na poti ustanavljanja oziroma odpiranja glasbenih zbirk in oddelkov v hrvaških splošnih knjižnicah.

Z referatom »**So naše splošne knjižnice »muzikalne«?**« je gostja **mag. Vedrana Juričić** iz Zagreba potrdila opozorila predhodne predavateljice. S pomočjo vprašalnika o stanju glasbenih gradiv (note, zvočne kasete, CD plošče, videokasete), ki je bil poslan vsem splošnim knjižnicam na Hrvaškem, je ugotovila, da po številu glasbenih del prednjačijo knjižnice v velikih mestih. Obstoječe zbirke se širijo in bogatijo. Zaostajajo pa knjižnice v manjših urbanih okoljih, ki sicer čutijo potrebo po zadovoljevanju potreb svojih uporabnikov na področju netisanih gradiv, a žal trendom ne morejo slediti zaradi finančnih, kadrovskih in prostorskih zadreg.

Gospa Juričić bo raziskavo po svojih močeh predstavila širši javnosti tako, da bodo splošne knjižnice dobile čim večjo finančno podporo za razvoj glasbenih oddelkov kot tudi drugega netiskanega gradiva, ki sodi med knjižnično zbirko vsake splošne knjižnice.

Posvetovanje je zaključila pravica **Romana Matanovac**. Predstavila je »**Glasbene zbirke z vidika avtorskih pravic**«. Pojasnila je, da so glasbene zbirke kot tudi njihova vsebina zaščitene z avtorskimi pravicami. Razložila je, kako lahko avtorsko glasbeno delo, v skladu z zakonom, postane del knjižnične zbirke (najem, izposoja) in pojasnila, da obstaja tudi z zakonom omejena avtorska pravica v korist zbirk, namenjenih vzgoji in znanstvenemu raziskovanju.

Na koncu strokovnega posvetovanja je gospa Sanja Vukasović-Rogač predlagala naslednje zaključne misli o glasbenih zbirkah v splošnih knjižnicah na Hrvaškem:

- Upoštevač pozitivne izkušnje pri strokovnem delu z glasbenimi zbirkami v knjižnicah v svetu in na Hrvaškem, udeleženci strokovnega posveta dajejo podporo vsem pobudam za ustanavljanje novih glasbenih oddelkov v splošnih knjižnicah na Hrvaškem.
- Glasbeni oddelki se naj med seboj strokovno povezujejo, poslanstvo naj opravljajo na profesionalnem in visoko kvalitetnem nivoju. Zato mora imeti knjižnično osebje primerno izobrazbo, oziroma mu mora biti omogočeno dodatno izobraževanje. Organizirati je potrebno oblike stalnega strokovnega usposabljanja knjižničarjev kot so seminarji, posvetovanja, predavanja, tečaji, delavnice.
- V času študija mora biti bodočim diplomiranim knjižničarjem omogočeno izobraževanje tudi na področju glasbe.
- Hitrejši razvoj glasbenih zbirk v splošnih knjižnicah bo mogoč, če se bodo le-te strokovno povezovale z glasbenimi oddelki drugih glasbenih institucij (znanstvene institucije, glasbena akademija, različna glasbena združenja in društva, cerkvene institucije itn.). Potrebno bo tudi intenzivnejše meddržavno sodelovanje.
- Strokovne razprave, publiciranje strokovnih del in organiziranje skupnih raziskovalnih projektov bo dodatna ustvarjalna sila na področju razvoja glasbenega knjižničarstva v hrvaških splošnih knjižnicah.
- Splošne knjižnice so kulturno-izobraževalne-informacijske ustanove, ki bodo tudi v bodoče spoštovale avtorske pravice na področju glasbenih stvaritev.

Tema posvetovanja »Glasbene zbirke v splošnih knjižnicah« je bila izredno zanimiva. Posvetovanje je bilo strokovno dobro pripravljeno in izpeljano. Polna besedila prispevkov bodo objavljena v

zborniku, ki bo predvidoma izšel v začetku leta 2004.

Mateja Ločniškar-Fidler,
Knjižnica Bežigrad

KONFERENCA ONLINE INFORMATION

London, 2.-4.12. 2003

Če bi hoteli na hitro povzeti glavne teme te obsežne konference, ki je potekala v treh paralelnih sejah, bi lahko našli informacijsko arhitekturo, integriteto in kvaliteto informacij, upravljanje z vsebino (content management), spremembe v krogotoku znanstvenih informacij, iskalna orodja in tehnike, skupnost prakse ("community of practice"), digitalna knjižnica in virtualna informacijska služba. Profesor Ian Angel z London School of Economics je začel konferenco s prispevkom, v katerem je opozarjal na škodo, ki jo lahko povzročimo s tehnološkim pristopom k reševanju problemov, ki bi v resnici zahtevali človeško presojo. Lynne Brindley, direktorica British Library je predstavila svojo vizijo knjižnic in informacijskih poklicev. Današnji situaciji daje kontekst demokratizacija znanja, svet informacij, ki postaja globalno vas, potreba po neprestanem učenju in učenje na daljavo. V kompleksnem informacijskem okolju nastaja potreba po integraciji in personalizaciji informacij. Opozorila je na nove segmente v krogotoku znanstvenih informacij, ki le še povečujejo kompleksnost npr. odprte arhive. Podčrtala je tudi pomeni naravnosti k uporabnikom oziroma trgu, spoznavanja njihovih potreb in ravnanja. Posebno pozornost zahteva dolgoročni arhiv digitalnih virov. Pripomnila je tudi, da bo v informacijskih poklicih zaposlenih manj ljudi, a bodo plačani bolje. Ian Bannerman, direktor prodaje pri Blackwellu, je opisoval

zanimive izkušnje s končnimi uporabniki servisa z elektronskimi časopisi in povsem novo perspektivo, ki se odpira založnikom za razliko od njihove tradicionalne vloge v krogotoku znanstvenih časopisov v tiskani obliki. Frances Boyle, upraviteljica elektronskih virov pri Oxfordski univerzi je predstavila svoje izkušnje z nabavo elektronskih virov v konzorciju. Opozorila je na trend centralizacije proračunov za elektronske vire na mnogih univerzah v Evropi. Omenila je tudi, da oseba, ki upravlja z elektronskimi časopisi v knjižnici, sedaj zaseda višji položaj, kot pa oseba, ki je skrbela za tiskane znanstvene časopise. Richard McDermott, neodvisni svetovalec, je predstavil pojem skupnosti prakse in kako ga uvedemo v organizacijo. Cilj uvedbe je povečevanje produktivnosti umskega dela. Evelinde Hutzler iz regensburške univerzitetne knjižnice je predstavila EZB, Elektronische Zeitschrift Bibliothek, kot izhodišče za dostop do številnih naročniških ali prosto dostopnih elektronskih časopisov. Kot zadnjega naj izpostavimo Frissa Visserja, direktorja Bibliothek.nl, krovne organizacije, ki skrbi za delovanje virtualne informacijske službe al@din v nizozemskih splošnih knjižnicah. Predstavil je ustroj in organizacijo te službe. Na posebni predstavitvi OCLC je Peter Šobot iz IZUM predstavil projekt prevajanja orodja Questionpoint v slovenščino in izkušnje pri uvajanju virtualne informacijske službe v IZUM.

Vseh referatov je bilo toliko, da se jih niti fizično ni bilo moč udeležiti, zato sem lahko zgoraj le zelo na kratko predstavil samo nekaj, po mojem izboru najbolj zanimivih referatov. Zbornik konference je zainteresiranim na voljo v Informacijskem centru za bibliotekarstvo NUK.

Gorazd Vodeb,
Narodna in univerzitetna knjižnica

PREDSTAVLJAMO VAM

CALIMERA

Nov projekt 6. okvirnega programa
Culture Applications:
Local Institutions Mediating
Electronic Resource Access

Evropska komisija je v letu 2003 zaključila z razpisi 5.okvirnega programa, v katerem je bil tudi zelo uspešen projekt PULMAN (<http://www.pulmanweb.org>). Ista, tokrat le nekoliko razširjena skupina je na razpis 6.okvirnega programa EC prijavila nov projekt CALIMERA, ki je bil sprejet s precejšnjimi simpatijami. 1.decembra 2004 je ta 18-mesečni projekt tudi stekel. Za razliko od PULMANA, je v CALIMERI večji poudarek na vključevanju muzejev in arhivov pri zagotavljanju vsebin lokalnih kulturnih servisov, ter uporabi inovacijskih IKT orodij.

Strateški cilj:

Omogočiti, da bodo lokalne kulturne institucije lahko zagotavljale dostop do elektronskih servisov komurkoli in kadarkoli. Pri tem bodo uporabljale napredne in inteligentne sisteme, ki omogočajo dostop do znanja in virov znanja, s čemer bodo soustvarjale vseevropsko infrastrukturo za dostop do kulturne dediščine.

Povzetek vsebine projekta

Cilji raziskovalnega programa za področje kulturne dediščine 6. okvirnega IST programa so posebno pomembni za lokalne kulturne ustanove (knjižnice, arhive, muzeje = KAM). Istočasno je izredno pomembno, da bo te cilje mogoče doseči z uporabo inovativnih tehnologij in strategij iz prioritarnih raziskovalnih področij in jih prenesti v servise, ki so enostavni za uporabo

navadnim državljanom v njihovem vsakodnevnem življenju. Če naj bi bile v prihodnosti vključene v IST programe, namenjene servisom s področja kulturne dediščine, morajo lokalne ustanove identificirati lastne raziskovalne in razvojne prioritete, oprte na analize področij, ki so prioritete v EU.

CALIMERA, 18-mesečni projekt, bo raziskal tehnične razvojne rešitve, ki so se že pojavile v IST ali nacionalnih projektih in ocenil njihov potencial kot tehnološke možnosti, primerne za široko uporabo v lokalnih kulturnih ustanovah. Koordiniral in identificiral bo vse potencialno zainteresirane, kot so skupine strokovnjakov, nacionalna in lokalna politična telesa, gospodarstvo, s čemer bo položen temelj za sodelovanje na naslednjih EU razpisih.

CALIMERA bo, ob uporabi rezultatov 5.okvirnega programa, razširjala dobro prakso, mobilizirala in dodajala EU vrednost IST nacionalnim programom, tako da bo izdelala smernice in orodja s posebnim poudarkom na potrebah lokalnih arhivov in muzejev, ob čemer bo ves čas v ospredju potreba končnega uporabnika.

To koordinacijsko in pripravljalo delo bo podprto z diseminacijskim programom, usmerjenim na politična telesa, managerje in profesionalce, katerega glavno orodje bo spletna stran, ki bo omogočala dostop do primerov dobre prakse, relevantnih raziskav in inovativnih rešitev.

Končno bo CALIMERA razvila globalne strukture za sodelovanje pri lokalnih servisih z EU raziskovalnimi partnerji, hkrati pa vzpodbujala vključitev držav jugovzhodne Evrope, ki bodo naslednje kandidatke za pridružitve EU.

V letu 2004 pričakujemo v 6.okvirnem programu razpis »Zgodovinski spomin«, kjer bo mogoče izbrane rešitve, ki bodo

nastale kot rezultat CALIMERE, implementirati v praksi.

CALIMERA bo zato razvijala naslednje aktivnosti:

- osveščanje **nacionalnih, regionalnih in lokalnih političnih teles** v Evropi, da so se KAM zmožni z uporabo tehničnih inovacij vključiti v razvojne načrte kot so e-uprava, e-učenje, socialne programe, politiko zaposlovanja ter regionalne in lokalne gospodarske programe.
- promoviranje primerov **dobre prakse** in razvijanje centrov odličnosti, ki temeljijo na dosežkih 5.okvirnega programa, predvsem projekta PULMAN.
- razvijanje **večnivojskega medresorskega sodelovanja** znotraj lokalnega kulturnega sektorja. V projektu PULMAN so bile v ospredju splošne knjižnice, CALIMERA pa želi postaviti v ospredje muzeje in arhive. V večini EU držav se kaže potreba po ustanovitvi kulturnih agencij, ki bi imele svetovalno in informacijsko vlogo predvsem pri uvajanju sodobnih IKT orodij. Taki agenciji sta bili ustanovljeni v Veliki Britaniji (Resource) in na Norveškem (The Norwegian Archive, Library and Museum Authority).
- spodbujanje **partnerstva in sodelovanja** v lokalni skupnosti, kjer je nujno, da se kulturne institucije povezujejo z drugimi javnimi službami, nevladnimi organizacijami in privatnim sektorjem. Prav zadnji je morda bolj usposobljen na področju IKT, predvsem s področja razvoja orodij za zagotavljanje dostopa do informacij, gradnje vsebin, digitalizaciji itd.

Zato bo znotraj CALIMERE ustanovljena skupina, sestavljena iz predstavnikov malih in srednjih podjetij in vodilnih družb, ki ponujajo

tehnologijo in rešitve, primerne za uporabo v lokalnih kulturnih institucijah.

Predvideno je tesno sodelovanje med projektoma CALIMERA in MINERVA-PLUS, obema v 6.okvirnem programu, pri čemer se bo MINERVA-PLUS posvečal priporočilom in smernicam za digitalizacijo kulturnih vsebim, CALIMERA pa definiciji raziskovalni in političnih strategij za razvoj lokalnih servisov.

Pričakovani rezultati:

- večja občutljivost za lokalno identiteto / boljša izkoriščenost razpršenih virov o istem tematskem področju.
- promocija socialne in kulturne vključenosti / dostop do lokalne, etnične in jezikovne kulturne dediščine in geneologije.
- obsežen 'živ' arhiv lokalnih aktivnosti, interesov in kulturnih posebnosti.
- povezava med zadovoljevanjem sedanjih potreb ljudi z zavedanjem o njihovem zgodovinskem kontekstu.
- kataliziranje razvoja informacijske družbe na vsa področja človekovega življenja.
- izkoriščanje izzivov, ki jih prinaša razvoj digitalizacije pri izboljšanju dostopa do servisov, s čemer se bodo zmanjšale neenakomerne možnosti za izobraževanje, ki nastajajo zaradi demografskih sprememb.
- in končno, dostop do informacij o dediščini regij, mest in vasi z vsakega doma ali vozila v Evropi.

Struktura managementa in vloge v konzorciju:

1. Osrednji partnerji: Lisbona, MDR, Critical Publics, Resource, Essex, EBLIDA, Ljubljana, Veria, Nacionalna knjižnica Praga, The Norwegian Archive, Library and Museum Authority (NALMA), Danish National Library Authority

(DNLA), Manchester Metropolitan University (MMU), Vilnius University, Helsinki, Russian Cultural Heritage Network (RCHN).

2. Sodelujoči partnerji: nacionalne skupine koordinatorjev, sestavljene iz predstavnikov KAM
3. Dve referenčni skupini: nacionalna politična telesa in gospodarski partnerji.

Članice slovenske nacionalne skupine so:

1. Natalija Glažar, Arhiv Republike Slovenije
2. Elizabeta Štrukelj, Arhitekturni muzej
3. Breda Karun, Knjižnica Otona Župančiča

Predstavnik političnih teles je Ministrstvo za kulturo.

Skupina je odprta za vsakogar, ki je pripravljen sodelovati. Oglasite se na elektronski naslov: breda.karun@nuk.uni-lj.si

Breda Karun,
Narodna in univerzitetna knjižnica

SPLOŠNE KNJIŽNICE

E-KNJIŽNICA DRAVOGRAD

V Knjižnici Dravograd smo 20. novembra slovesno predali v uporabo novo e-knjižnico.

E-knjižnica, ki jo je sofinanciralo Ministrstvo za informacijsko družbo v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo v okviru projekta E-knjižnice, je javno dostopna točka v okviru splošne

knjižnice, kjer lahko vsak državljan ali državljanka brezplačno koristi računalnik in dostop do interneta, ter oboje ustvarjalno uporablja za različne informativne, kulturne, izobraževalne in druge namene. E-knjižnica nudi poleg same uporabe predvsem infrastrukturo za usposabljanje in spoznavanje z novimi informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami vsemu prebivalstvu, kar pomembno povečuje možnosti za sodelovanje vseh državljanov v informacijski družbi. Slednje potrjujejo tudi besede iz slavnostnega nagovora Cvetke Čop, direktorice Knjižnice Dravograd: "V Dravogradu nimamo galerije, pa vendar razstavljamo; nimamo kina, kulturnega doma, pa vendar pripravljamo kulturne prireditve. Ne nazadnje tudi v knjižnici. Korošci in z njimi Dravograjčani imamo slabe prometne povezave s prestolnico in drugimi kraji, imamo pa dobre elektronske poti do informacij in znanja. V knjižnici smo dosegli cilj, 1 računalnik na 1000 prebivalcev. Postali smo javno dostopna, brezplačna, neomejena e – točka; središče učenja, ustvarjanja, informiranja, domišljije, druženja v lokalni in globalni skupnosti."

E-knjižnica v Dravogradu je delujoča e-knjižnica v okviru projekta informatizacije slovenskih splošnih knjižnic, ki ga v sodelovanju izvajata Ministrstvo za informacijsko družbo in Ministrstvo za kulturo.

Lidija Štruc,
Knjižnica Dravograd

BRALCI BRALCEM

Zapis ob Dnevu splošnih knjižnic v
Osrednji knjižnici Celje

K pisanju me je vzpodbudil zapis kolegice iz Ajdovščine v eni izmed prejšnjih številčk Knjižničarskih novic, v

katerem je predstavila nadvse zanimive ideje predstavljanja knjižničnega gradiva njihovim bralcem v poletnih mesecih.

Tudi v celjski knjižnici smo že davno pričeli razmišljati, kako bi našim uporabnikom predstavljali manj iskane, a kvalitetne knjige.

V Oddelku za študij še vedno nimamo prostega pristopa do gradiva, kar pomeni, da je potrebno skoraj vse gradivo, ki je namenjeno izposoji na dom, poiskati preko kataložnih zapisov v računalniški bazi podatkov ali, še vedno tudi, v listkovnem katalogu. Do gradiva bralci sami nimajo dostopa, zato smo se že pred leti odločili, da na mesečnih tematskih razstavah predstavimo določene sklope tega gradiva. V avli knjižnice smo tako konec leta 1991 v vitrine prvič postavili takšno razstavo; prvo razstavljeno gradivo je bilo na temo božično novoletnih praznikov, nadaljevali smo z južnoameriško literaturo, potopisi, planinsko literaturo, priročniki za vrt in dom, z gradivom o Celju, o glasbi, o športu, in še in še... V projektu so lahko sodelovali vsi knjižničarji; vsak je pripravil razstavo knjižničnega gradiva na temo, ki ji je najbolj predan. V nekaj letih, do prenove oddelka, smo na ta način »izprašili« kar lepo število knjig, ki bi jih uporabniki sami verjetno nikoli ne našli.

Podobne predstavitve že od januarja 2003 pripravljamo v Oddelku za odrasle. V oddelku sicer imamo prosti pristop do gradiva, s tematskimi predstavitvami pa smo želeli predvsem izboljšati raven izposojene literature in kvaliteto branja. Na posebnem panoju pripravljamo različne »zbirke« literature po nacionalnih književnostih (Norveška književnost, Madžarska književnost, Francoska književnost), po zvrsteh (Ljubezenski romani, Vojni romani, S knjigo po svetu, Zgodbe, ki jih piše življenje, Veliki umetniki – kako so živeli, Smeh je zdrav...), po avtorjih, ki se jih spominjamo na določen dan ali na določen praznujejo, Nobelovi nagrajenci, Celjski avtorji, Ženske v literaturi).

Navajam naslove, ki so bili najbolj odmevni. Opažamo, da se bralci na priporočila zelo pozitivno odzivajo, zato bomo s promocijo manj iskane literature še nadaljevali.

Ob dnevu splošnih knjižnic – 20. novembra 2003 - pa smo našo celoletno delo le še nadgradili. Našim bralcem smo namreč ponudili možnost, da se v tem dnevu tudi sami preizkusijo v vlogi knjižničarja - svetovalca. Ideja je nastala med »prisluškovanjem« bralcem, ki si v jutranjih urah, ko še ni pretirane gneče radi vzamejo čas in drug drugemu svetujejo, katera knjiga jim je bila všeč, zakaj je bilo tako, kateri avtor jim je najljubši ipd...Geslo praznovanja je postalo Bralci bralcem – priporočite svojo najljubšo knjigo, na »akcijo« pa smo opozarjali že en teden prej s plakati in obvestili v medijih.

Vemo, da se marsikdo ne želi preveč izpostavljati, zato smo bralcem ponudili možnost priporočanja svoje najljubše knjige na poseben način. Pripravili smo knjižne kazalke z znakom knjižnice in datumom praznika, na katerih je bil tudi prostor za njihov podpis in za morebitno misel ali občutje bralca – svetovalca. Odziv bralcev je bil nad pričakovanji; nekaj bralcev je ob vračilu takrat izposojene knjige vprašalo, če priporočanje še traja. Zakaj pa ne? Akcije so se udeležili tudi nekateri znani Celjani in Celjanke, ki so ob podpisu radi pripisali še kakšno misel za bralca, ki si je izposodil njihovo najljubšo knjigo. Vsekakor smo z udeležbo in praznovanjem zelo zadovoljni, saj je bilo zelo »ljudsko« in je aktivno vključevalo naše redne obiskovalce in tudi takšne, ki pridejo le izjemoma.

Navedla sem nekaj utrinkov iz dela v izposoji Osrednje knjižnice Celje. Zaključiti želim z eno od misli, s katerimi smo opremili knjižnične prostore na praznični dan: »Že sam občutek, da nas ob koncu napornega dneva čaka dobra knjiga, naredi dan srečnejši« (Kathleen Norris).

Želim vam mnogo dobrih knjig, pa čeprav jih najdete zaprašene na polici v zadnjem kotu knjižnice.

Slavica Hrastnik,
Osrednja knjižnica Celje

BERIMO NOVOROJENCEM

V Knjižnici Dravograd smo s septembrom, z lastnimi sredstvi, pričeli izvajati projekt bralne kulture in knjižnične vzgoje z naslovom Berimo novorojencem. Osrednja ciljna skupina so vsi novorojeni otroci v občini Dravograd. Izdelali smo voščilnico, h kateri je priložena članska izkaznica. Ta voščilnica je sestavni del darila družini ob rojstvu, saj je, v sodelovanju s Centrom za socialno delo Dravograd, priložena v novorojenčev zavitek.

Branje ima že v zgodnjem obdobju otroka velik pomen, saj spodbuja njegov čustveni, socialni in intelektualni razvoj. Zato ni nikoli prezgodaj, da starši otroku pripovedujejo ali berejo. Ob branju pesmic, pravljic in zgodbic otrok uživa in se hkrati uči novih pojmov in besed. Prav tako se ob branju rojeva zaupnost, ki krepi čustvene vezi s starši.

S tem projektom želimo prispevati k razvijanju pozitivnega otrokovega odnosa do knjig, širiti bralno kulturo v družini in razvijati sposobnosti za življenje in medsebojne odnose.

Mnenja smo, da se naš projekt navezuje na projekt Izvirno slovensko slikanico vsakemu novorojencu.

Lidija Štruc,
Knjižnica Dravograd

ODMEVI

"ZASKRBLJENI KNJIŽNIČARJI"

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije z zaskrbljenostjo spremlja zadnje dogajanje v zvezi s problematiko financiranja delovanja Mariborske knjižnice in zaplete pri pripravi akta o ustanovitvi. Strokovna javnost je ogorčena nad ravnanjem pristojnih občinskih služb Mestne občine Maribor, ki brez predhodnih uskladitev s knjižnico predvidevajo v letu 2004 drastično znižanje sredstev v višini 80 milijonov za delovanje in s tem posledično ukinitve 10 delovnih mest in obsežno krčenje osnovne dejavnosti, kar bo v prvi vrsto prizadelo prav njihove občane kot uporabnike knjižnice.

Zelo zaskrbljujoče je, da ni jasno, na katero pravno in strokovno osnovo so oprte navedene postavke. Vse to nas navaja k sklepu, da se pristojni ne zavedajo vloge in odgovornosti, ki jo imajo pred javnostjo in po Zakonu o knjižničarstvu (Ur.l. RS št.87/2001) in ostalih podzakonskih aktih (Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Ur.l. št.73, 2003), kjer so zelo jasno določene obveznosti občin kot ustanoviteljic tovrstnih zavodov. Zagotovo je glede na sorazmerno obsežen teritorij, na katerem opravlja svoje poslanstvo največja splošna knjižnica v državi, in glede na trend razvoja lokalne samouprave v zadnjih letih, ki je prinesel vrsto novih občin in s tem povečano kompleksnost situacije, potrebno računati na sorazmerno večjo pripravljenost na vlaganje izjemnih naporov v iskanje rešitev. Kot je poznano strokovni in tudi širši javnosti, se vodstvo knjižnice ves čas konstruktivno prizadeva za ureditev kompleksne in nezavidljive situacije. Sploh pa Mariborska knjižnica in njena ekipa z vrsto vrhunskih dosežkov na

področju splošnega knjižničarstva uživa izjemen ugled v strokovni javnosti, kar zagotovo potrjujejo vsa priznanja, ki jih dobiva v domačem in mednarodnem okolju. Še posebej velja tu izpostaviti Čopovo diplomu, najvišje priznanje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, ki jo je Mariborska knjižnica kot prva od splošnih knjižnic v Sloveniji prejela leta 2001.

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije od pristojnih občinskih služb Mestne občine Maribor pričakuje, da v skladu z zgoraj navedenim področnim zakonom in podzakonskimi akti nemudoma začnejo z aktivnostmi za pripravo ustanovitvenega akta in se potrudijo s knjižnico najti kompromisno pot za realizacijo predloga, ki ga je pripravila za rešitev nastale situacije in s tem zagotovitev njenega nemotenega delovanja.

S spoštovanjem!

Srečko Maček,
predsednik Zveze
bibliotekarskih društev Slovenije

POSLANO (16. januarja 2004)

- medijem
- Mariborski knjižnici
- občinam na področju delovanja Mariborske knjižnice

BORZA DELA

DELO IŠČE

Iščem delo v knjižnici na območju Ljubljane. Po izobrazbi sem univerzitetna diplomirana komunikologinja. Imam 10 mesecev delovnih izkušenj v splošni knjižnici, kjer sem delala kot informatorka in izposojevalka gradiva. Izpeljala sem projekt prostovoljnega dela in koordinirala delo prostovoljcev, Imam veliko strokovnega znanja s področja tržnega komuniciranja in odnosov z javnostmi. Pripravljena sem se dodatno strokovno izobraževati tudi na področju knjižničarstva. Če potrebujete novega sodelavca ali bi želeli le več informacij, me pokličite na tel. št. 031 285 968 ali pa pišite na e-mail: bojanadar@email.si.

OBVESTILO

KADROVSKA SPREMEMBA

Pred nedavnim je vodja Bibliotekarskega izobraževalnega centra v Narodni in univerzitetni knjižnici postala **mag. Helena Pečko Mlekuš**, prej svetovalka za visokošolske knjižnice v Državni matični službi za knjižničarstvo v NUK-u. Nova vodja Bibliotekarskega izobraževalnega centra je dosegljiva na telefonski številki 01 200 11 39 ali preko elektronskega naslova: helena.pecko-mlekus@nuk.uni-lj.si, sicer pa je dejavnost centra podrobneje predstavljea na NUK-ovi spletni strani (<http://www.nuk.uni-lj.si>) - izobraževanje. Bivša vodja Bibliotekarskega izobraževalnega centra, **dr. Melita Ambrožič**, je postala v. d. pomočnik ravnatelja za knjižnični sistem Univerze v Ljubljani v Narodni in univerzitetni knjižnici.

Kolegicama želimo veliko uspeha pri delu!

PRILOGA

V prilogi objavljamo program in prijavnico ter rezervacijo hotela za mednarodno posvetovanje **»Sodelovanje slovenskih in avstrijskih knjižnic«**, ki bo potekalo od 13. do 14. maja v Mariboru.

DEŽURNI KNJIŽNIČAR

POMEMBNEJŠI DATUMI V LETU 2004

(za mladinske in šolske knjižničarje)

- **DESETLETJE ZA NOVO KULTURO MIRU IN NENASILJA ZA OTROKE SVETA**
(2001 – 2011)

- **LETO 2004:**
MEDNARODNO LETO RIŽA

EVROPSKO LETO VZGOJE S ŠPORTOM.
OLIMPIJSKE IGRE. 13. – 29. avgust. ATENE (Grčija).

EVROPSKI KULTURNI PRESTOLNICI 2004: GENOVA (Italija) in LILLE (Francija).
100-letnica rojstva SREČKA KOSOVELA. (18. 03. 1904 – 27. 05. 1926).

- **KNJIŽNI SEJMI:**
Sejem knjig za otroke v Bologni: 14. do 17. april
Bologna po Bologni. Ljubljana: zadnji teden v maju
Knjižni sejem v Frankfurtu: 06. do 11. oktober
Frankfurt po Frankfurtu. Ljubljana: prvi teden v novembru
Slovenski knjižni sejem. Ljubljana: zadnji teden v novembru

- **STROKOVNA SREČANJA:**
STROKOVNA SREČANJA ZA MLADINSKE IN ŠOLSKE KNJIŽNIČARJE v Pionirski
knjižnici v Ljubljani: 10. 03. *Predstavitve knjižnega kviza Srečko Kosovel in Primorska*;
07. 04. *Junaki v slovenski mladinski literaturi*; 12. 05. *Ekskurzija*

MEDNARODNO POSVETOVANJE: *KNJIGA IN MEDIJI*. Organizira Hrvaški center za
mladinsko literaturo in Hrvaška sekcija IBBY. Zadnji teden aprila. Zagreb.

MEDNARODNI SIMPOZIJ: *O KRITIKI IN VREDNOTENJU MLADINSKE KNJIŽEVNOSTI*.
Zasnova: revija *Otrok in knjiga*. 27., 28. maj. Maribor.
29. KONGRES IBBY: *KNJIGE ZA AFRIKO*.
05. – 09. september. Cape Town (J Afrika).

STROKOVNO POSVETOVANJE BRALNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE: *DEJAVNIKI KI
VPLIVAJO NA RAZVOJ BRANJA/PISMENOSTI*.
08. september. Cankarjev dom. Ljubljana.

STROKOVNO POSVETOVANJE SPLOŠNIH KNJIŽNIC: *SODELOVANJE IN
PARTNERSTVO – VIRTUALNO*. 27., 28. september. Kranjska gora.

KONGRES ŠOLSKIH KNJIŽNIČARJEV: *ŠOLSKE KNJIŽNICE VČERAJ, DANES, JUTRI*.
21. do 23. oktober. Radenci.

OKO BESEDE, srečanje mladinskih pisateljev in podelitev VEČERNICE.
November. Murska Sobota.

- **PROJEKTI:**

EVROPA V ŠOLI. Natečaj 2003 – 2004: *OBARVAJMO EVROPO S KULTURO ŠPORTA*.
Nosilka literarnega natečaja: Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica,
Ljubljana.

SLOVENSKI KNJIŽNI KVIZ: *SREČKO KOSOVEL IN PRIMORSKA*. Nosilka projekta:
Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica, Ljubljana.

MOJA NAJLJUBŠA KNJIGA. Izbor mladih. Nosilka projekta: Knjižnica Otona Župančiča,
enota Pionirska knjižnica, Ljubljana.

KNJIŽNE ČAJANKE. Predstavitve mladinskih knjig odraslim. Nosilki projekta: Mladinska
knjiga Trgovina in Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica, Ljubljana.
Prireditve vsak tretji četrtek v mesecu v krajih: Celje, Ljubljana, Maribor, Novo mesto,
Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Velenje, Žalec

Seznam prireditev je pripravila
Tanja Pogačar,
Knjižnica Otona Župančiča,
Enota Pionirska knjižnica